

TALOUSPOLITIIKAN PERUSKOULU

on uusi SDP:n ja TSL:n yhteistyönä syntynyt kurssi. Se käsittelee varsin monipuolisesti niitä vaihtoehtoja, joita meillä sosialidemokraateilla on tarjottavana. Kurssi esittää eräitä talouspolitiikan käytännön ongelmia ja hetkittäin varsin hauskalla tavalla.

Kurssin laadintaan ovat osallistuneet puolueemme talousasiantuntijat. Kurssin kirjoittaminen jätettiin kuitenkin yhdelle miehelle, Jermu Laineelle. Tämä nimi lienee yksi tae kurssin laadullisuudesta.

Jos haluat pysyä mukana talouspoliittisessa keskustelussa ja ymmärtää entistä paremmin asioita, et voi olla tilaamatta Talouspolitiikan peruskoulua osoitteesta

**TYÖVÄEN
SIVISTYSLIITON
KIRJEOPISTO**

Paasivuorenkatu 5 B
00530
HELSINKI 53

SDP

KALATALOUS- POLIITTINEN OHJELMA

**Hyväksytty
SDP:n XXIX puoluekokouksessa
Tampereella 1-4. 6. 1972**

SDP:n KALATALOUSPOLIITTINEN OHJELMA

HELSINGIN YLIOPISTO
LIMNOLOGIAN LAITOS
KIRJASTO

Mahdollisuudet jätetty käyttämättä

Kala on arvokas luonnonvara, jonka tarjoamat monet mahdollisuudet on meillä laiminlyöty. Esitettyjen arvioiden mukaan ainakin kaksi kolmannesta vesiemme vuotuisesta kalantuotosta jää tällä hetkellä keräämättä talteen. Eräs osoitus kalataloutemme vinoutuneisuudesta on se, että maamme tuodaan ulkomailta enemmän kalaa, kuin mitä pyydämme itse. Maamme kokonaiskalasaalis oli vuonna 1970 noin 82 milj. kiloa, josta merialueen osuus oli noin 80 %. Samana vuonna maamme tuotiin ulkomailta erilaisia kalatuotteita noin 113 milj. kiloa, mitkä alkuperäiseksi saaliskalaksi muutettuina edustavat noin 270 milj. kilon kalaerää.

Maassamme on lähes 400.000 kalastusta harjoittavaa ruokakuntaa, mikä merkitsee, että noin miljoona maamme sukasta harjoittaa muodossa tai toisessa kalastusta. Valtaosa kalastusta harjoittavista ruokakunnista on sellaisia, joissa kalastusta harrastetaan virkistykseksi ja joissa saalis käytetään omaan tarpeeseen. Ammattiomaista kalastusta harjoittaa nykyisin noin 10.000 ruokakuntaa, joista pääammattikalastajien ruokakuntia on noin 2.700. Ammattikalastus on painottunut voimakkaasti maamme merialueelle. Sisävesialueella on tällä hetkellä noin 400 pääammattikalastajien ja noin 2.500 sivuammattikalastajien ruokakuntaa.

Ammattikalastajien määrä on huolestuttavasti vähentynyt. Esimerkiksi vuonna 1953 oli pääammattikalastajien ruokakuntia maassamme vielä noin 4.900. Ammattikalastajien määrän väheneminen on ollut huomattavasti voimakkaampaa sisävesialueella, missä myös ammattikalastuksella kerätty saalis on pienentynyt. Ammattikalastusta harjoittavan väestön keski-ikä on koko ajan noussut, mikä kertoo, että yhä harvemmat nuoret ryhtyvät ammattikalastajiksi. Tästä on samalla seurauksena, että huomattavat määrät pitkäaikaisella kokemuksella hankittua arvokasta tietoa ja paikallistuntemusta joutuu hukkaan. Vuonna 1969 oli merialueen ammattikalastajien keski-ikä erään selvityksen mukaan 48,9 vuotta, mikä on korkea

verrattuna koko ammatissa toimivan väestön keski-ikään Suomessa.

Kuitenkin maamme vesiluonto tarjoaisi hyvät mahdollisuudet tuottavan kalatalouden ja kalateollisuuden kehittämiseen. Maamme rannikko on pitkä, ja sitä reunustaa poikkeuksellisen laaja saaristo. Rantaviivaa on rannikkoalueella kaikkiaan noin 150.000 kilometriä. Maatamme ei turhaan sanota tuhansien järvien maaksi. Maassamme on 60.000 järveä, ja ne kattavat kymmenesosan maamme pinta-alasta. Sisävesistämme muodostavat suuret järvet varsin merkittävän osan. Yli 2.000 hehtaarin järviä on maassamme 158, ja näiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 60 % sisävesiemme koko pinta-alasta.

Ammatillista ja virkistykseksi tapahtuvaa kalastusta voidaan tehostaa huomattavasti nykyisestäään, sillä vesistömme ovat tällä hetkellä selvästi alikalastettuja. Maamme kalatalouden asema ja tehtävä on arvioitava sekä ravinnontuoton, työllistämisen että virkistysarvojen kannalta. Kalastuksen kansantaloudellinen vaikutus ulottuu myös kauppaan, kuljetukseen, jalostukseen, vene- ja muuhun kalastusarviteollisuuteen, erilaisten matkailupalvelujen käyttöön jne.

Kehittääkseen maamme kalataloutta ja tehostaakseen kalan muodostaman luonnonvaran talteenottoa Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on laatinut toimintansa perustaksi seuraavan ohjelman.

KALATALOUSPOLIITTISET TAVOITTEET

Yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia lisäävä

Kalataloutta on harjoitettu tähän saakka lähes yksinomaisesti vedenomistajien ehdoilla ja vedenomistajien hyväksi. Tämä ei ole taannut tyydyttävää tulosta. Yksityinen vedenomistus on maamme kalataloudessa asetettu tärkeämmäksi kuin vesien käyttö.

Kalatalouden kehittäminen edellyttää, että yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia ja samalla myös velvollisuuksia tämän talousalan kehittämiseen lisätään.

Vedet saatettava yhteiskunnan haltuun

Kuten kaiken luonnon tulee myös vesien käytön ja hoidon olla yhteiskunnan suunnitelmallisesti säätelemää. Tämä ei ole nykyisin mahdollista, sillä valtaosa maamme vesialueista on yksityisessä omistuksessa. Perustuslakimme suojaavat yksityis-

tä omistusta niin voimakkaasti, että yhteiskunnan toimesta tapahtuva yleisen edun valvominen ja toteuttaminen vesien käytössä ja hoidossa jää toteutumatta. Yksityisomistus on maamme vesien käytön suhteen poikkeuksellisen korostetussa asemassa, jopa useimpiin länsimaihin verrattuna. Esimerkiksi Yhdysvalloissa vedet ovat yhteiskunnan hallussa.

Vuonna 1903 pitämässään Forssan puoluekokouksessa puolue omaksui kannan, että metsätys- ja kalastus oikeus on tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi. Kalastus oikeus kytkettiin maanomistuksen yhteyteen aikana, jolloin maassamme ei ollut yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta.

Kalastus oikeus on eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta vesialueen omistajalla. Melkoinen osa maamme vesialueista on kylien yhteisiä vesialueita, joiden käytöstä ja hoidosta määrää kalaveden omistajain muodostama kalastuskunta. Valta kalastuskunnassa määräytyy sen mukaan, kuinka suuri vesialueosuus osakkaalla on. Vesialueosuuden suuruus määräytyy taas maanomistuksen mukaan, joten valta kalastuskunnassa keskittyy ensisijaisesti maanviljelijöiden ja metsänomistajien haltuun. Ammatikalastajat ovat sen sijaan usein varsin pienten osuuksien omistajia, ja usein heidän kalastus-oikeutensa perustuu ainoastaan vuokraukseen. Ammatti- ja virkistyskalastajilla on tästä syystä ollut varsin vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa kalavesien käyttöön ja hoitoon.

Onnistuneen ammattikalastuksen edellytyksenä on, että sillä on käytettävissään riittävän suuria kalastusalueita. Eräs syy ammattikalastajien heikkoon asemaan on se, että vedet on pirstottu kalastuskunta- ja muilla vesirajoilla liian pieniin osiin ja että nämä rajat on kalatalouden kannalta tarkasteltuna vedetty epätarkoituksenmukaisella tavalla.

Kalakantojen muodostaman luonnonvaran suunnitelmallinen hyväksikäyttö edellyttää, että vastuu kalavesien hoidosta ja käytöstä siirretään yhteiskunnalle. Kalastus on tehtävä riippumattomaksi vesialueiden omistuksesta. Pitkällä tähtäimellä puolue pyrkii siihen, että vedet saatetaan yhteiskunnan haltuun.

Nykyisestä kalastuskuntien ja sitäkin pienempien yksiköiden puitteissa tapahtuvasta päätöksenteosta on päästävä riittävän suuriin ja alueellisesti yhtenäisiin kalastusalueisiin, niin että vesien käytöstä ja hoidosta päätetään esimerkiksi kokonaisten järvien tai järviryhmiä puitteissa.

Ammattikalastusta kehitettävä suunnitelmallisesti

Vedenomistusoalojen lisäksi ammattikalastuksen kehittymistä ovat olleet jarruttamassa myös monet muut tekijät. Kalas-

tuksen, kuljetuksen, jalostuksen, kaupan samoin kuin myös alan tutkimuksen ja koetoiminnan tulisi menestyvässä kalataloudessa toimia kiinteässä yhteistyössä. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Kalataloudellisen toiminnan hajanaisuus johtuu suurelta osalta myös alan hallinnon heikoista toimintaedellytyksistä.

Ammattikalastajien mahdollisuuksia toimia itse puolestaan on vähentänyt heidän järjestöllinen hajanaisuutensa. Ammatillisesti kalastajat ovat järjestytyneet kahteen eri järjestöön, toisaalta Suomen Merimies-Union ry:hyn ja toisaalta Maataloustuottajain Keskusliiton alaiseen Kalantuottajat r.y.-nimiseen järjestöön. Ammattikalastajain neuvontajärjestöt ovat taas organisoituneet maanomistajien valvonnassa olevan neuvontajärjestön yhteyteen.

Eräs syy ammattikalastajaväestön vähenemiseen on ollut se, että ammatin tarjoama taloudellinen turva on ollut heikko. Kalakauppa on päässyt yksipuolisesti sanelemaan saaliista pyytäjälle maksettavan tuottajahinnan. Kalan tuottaja- ja kulluttajahinnan välinen ero on maassamme poikkeuksellisen suuri.

Kehittäessään ammattikalastusta puolue pyrkii siihen, että vuotuinen tuotto kalan muodostamasta luonnonvarasta kerätään talteen, että kalastajille taataan vakaa ympärivuotinen toimeentulo, sosiaalinen turvallisuus ja tasa-arvoiset mahdollisuudet tulla osalliseksi yhteiskunnan tarjoamista palveluksista.

Puolue pitää tärkeänä, että nykyisestä hajanaisuudesta päästään kiireellisesti kokonaisvaltaiseen ja suunnitelmalliseen kalatalouden kehittämiseen. Ammattikalastuksen suunnittelu vesialueilla on toteutettava kalatalouden edellyttämällä tavalla eikä vedenomistuksen sanelemisissa puitteissa.

Kalastajien toimeentulomahdollisuuksien parantamiseksi yhteiskunnan on ryhdyttävä valvomaan kalasta maksettavia hintoja. Maahamme on perustettava hintatointikunta, jolla on valtuudet antaa sitovat ohjeet kalan hinnoista.

Maassamme on otettava käyttöön elinkeinolupajärjestelmä, jossa oikeus kalan toimittamiseen kalakaupalle vahvistetaan ainoastaan ammattimaista kalastusta harjoittaville. Järjestelmä luo turvaa pää- ja sivuammattikalastajien toimeentulolle, mutta ei estä virkistyskalastusta eikä estä myöskään kotitarvekalastajien satunnaisesti suurempien saaliiden myymistä lähiympäristön kuluttajille.

Valtiovalan tulee edistää ammattikalastuksen kehittämistä, paitisi järjestämällä halpakorkoisia lainoja, ryh-

tyillä nykyistä enemmän myös lainojen takaajaksi. Valtiovalan rahoitustoiminnan tulee liittyä kiinteästi kalatalouden kokonaisvaltaiseen suunnitteluun.

Maallemme on hankittava valtamerikalastuksessa tarvittava aluskanta. Tämän kalastuslaivaston luomiseen on valtiovallan rahoituksellaan aktiivisesti osallistuttava. Tavoitteena valtamerikalastuksen kehittämisessä on pidettävä, että maa pääsee kalan suhteen lähes omavaraiseksi ja että nykyisen ulkomaisen tuonnin osuutta voidaan pienentää.

Ammattikalastajien turvaa erilaisten riskien varalta on parannettava. Tämä edellyttää mm. vakuutustoiminnan kehittämistä. Samoin on luotava tehokas ja oikeudenmukainen järjestelmä luopumiskorvausten ja -eläkkeiden maksamiseksi ammattikalastajille heidän ammatinharjoittamisedellytysten loppuessa vesien saastumisen yms. syiden vaikutuksesta. Kysymykseen tulee myös uuteen ammatin kouluttaminen. Maahan on perustettava katastrofirahasto, josta kalastajille voidaan maksaa korvauksia ja tukea välittömästi erilaisten luonnon- ja saastumisonnettomuuksien sattuessa. Rahasto ei kuitenkaan poistaisi likaajan velvollisuutta korvata aiheuttamansa vahinko.

Vesioikeudenkäyntien varalta ammattikalastajille on järjestettävä mahdollisuus maksuttomaan oikeudenkäyntiin ja asiantuntevaan oikeusapuun. Vesilain edellyttämiä, esimerkiksi likaamis- ja pilaamistoimenpiteistä aiheutuneita korvauksia on maksettava myös ammattikalastajille eikä ainoastaan veden omistajille, kuten tähän saakka pääsääntöisesti on menetelty.

Ammattikalastuksen kehittäminen edellyttää, että maahamme luodaan sellainen ammattikalastajien järjestöverkko, joka olisi riittävän voimakas ajamaan ammattikalastajien taloudellisia ja sosiaalisia etuja ja joka hoitaisi samalla myös ammattikalastajien neuvontatyön.

Kalakauppa ja teollisuus

Ammattikalastajien toimeentulomahdollisuuksia on ollut heikentämässä myös se, että he joutuvat usein myymään suuren osan ensiluokkaisesta ruokakalasta koostuvasta saaliistaan suoraan kalarehuksi, jolloin kalasta saatu hinta on sen mukainen. Tämä on eräs seuraus siitä, että maamme kalajalostusteollisuuden ja kalakaupan kehittämiseen ei ole kiinnitetty riittävää huomiota. Tavoitteena tulisi olla, että kaikki ruokakala käytetään ihmisravinnoksi ja että rehuksi käytetään ainoastaan ihmisravinnoksi kelpaamaton kala ja jalostusjätteet. Alhainen jalostusaste on samalla heikentänyt ko-

timaisen kalan kilpailukykyä ja antanut tätä kautta filaa yhä kasvavalle ulkomaisten kalatuotteiden virralle.

Jalostusasteen kohottaminen lisäisi kotimaisen kalan menekkiä, turvaisi ammattikalastajille vakaan toimeentulon, loisi uusia työpaikkoja kehitysalueille sekä antaisi samalla edellytykset kotimaisen kalarehuteollisuuden kehittämiseen. Vuosittaisten kausivaihteluiden tasaamiseksi jalostusteollisuuden kehittäminen edellyttää, että maamme harjoittaa riittävän voimaperäistä kalastusta myös valtamerillä.

Kalanjalostuksen ja kaupan kehittymistä on oleellisella tavalla hidastuttanut myös se, että yhteiskunnan varoilla kustannettu kalataloudellinen tutkimus on ollut varsin vähän kiinnostunut näistä ongelmista.

Kalanjalostusta ja kauppaa on kehitettävä siten, että kala voidaan toimittaa kuluttajan käyttöön nykyaikaiset vaatimukset tyydyttävällä tavalla. Tämä edellyttää, että myös kalan kuljetusjärjestelmän kehittämiseen kiinnitetään riittävää huomiota.

Valtiovallan on tuettava jalostuksen ja kaupan kehittämistä myöntämällä nykyistä enemmän halpakorkoisia lainoja ja toimimalla myös lainojen takaajana. Erityisesti valtiovallan on edistettävä alan tuotekehittelyä ja tutkimustoimintaa. Kotimaisen kalan markkinointia valtiovallan on edistettävä mm. valistustoiminnalla ja järjestämällä kalan mainontaa.

Alan taloudellisessa toiminnassa puolue pitää suositeltavana sellaisten toimintamuotojen kehittämistä, joissa myös kalastajilla on mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suuntaan. Valtiovallan tulee edistää kalastajien osuus- ja muiden yhteistoimintamuotojen kehittämistä sekä kalastuksessa, kuljetuksessa että jalostuksessa.

Tasa-arvoisuutta virkistyskalastusmahdollisuuksiin

Vesien kalataloudellisessa hyväksikäytössä on vapaa-aikana virkistykseksi tapahtuvalla kalastuksella oma tärkeä merkityksensä. Virkistyskalastuksen kehittämistä on tarkasteltava osana ihmisten yleisten ulkoilu- ja virkistäytymismahdollisuuksien parantamista. Sosiaalisesti virkistyskalastuksen tekee tärkeäksi harrastajien suuri määrä, joka nousee useihin satoihin tuhansiin.

Vapaa-aikanaan kalastavien yleisimmät kalastusvälineet ovat onki, pilkkionki ja kelastusvälineet. Virkistyskalastajien tärkeimmät saaliskalat ovat ahven ja hauki. Kalastukseen osallistutaan runsaimmin kesällä. Kuitenkin kiinnostus pilkkiongintaan on voimistumassa. Sen harrastajista pääosa kuuluu työväestöön.

Virkistyskalastuksen kehittymisen tiellä ovat olleet monessa kohdin samat esteet kuin ammattikalastuksenkin kohdalla. Kalataloutta on pyritty kehittämään maassamme yksipuolisesti vedenomistajien etujen mukaisesti, ja vesien monipuolinen kalataloudellinen käyttö on laiminlyöty. Kehitystä on ollut jarruttamassa myös se, että kunnat eivät ole tarkastelleet virkistyskalastusta tasa-arvoisena harrastusmuotona muiden ulkoilu- ja vapaa-aikatoimien kanssa.

Tärkeää on, ettei kalataloutta koskevassa keskustelussa aseteta vastakkain virkistyskalastusta ja ammattikalastusta, kuten eräillä tahoilla on pyritty tekemään. Kalatalouden kehittämisen kannalta on oleellisempi vastakohtaisuus, joka vallitsee vesien käyttäjien ja vesien omistajien välillä. Ammattikalastuksen ja virkistyskalastuksen edut olisivat helposti yhteensovittavissa, mikäli yhteiskunta voisi ohjata kalastusta nykyistä tehokkaammin. Nykyinen porvarillinen kalastuslaki ei ole turvannut riittävästi vettä omistamattoman väestönosan mahdollisuuksia virkistäytymiseen kalastuksen parissa.

Kehittäessään virkistyskalastusta puolue pyrkii lisäämään ihmisten mahdollisuuksia päästä virkistäytymään luonnon parissa ja poistamaan näiden mahdollisuuksien esteenä olevat eriarvoistavat tekijät. Pääsy rannoille ja vesille on turvattava kaikille. Puolue pyrkii siihen, että virkistyskalastus tehdään maanomistuksesta riippumattomaksi ja että sen ohjaaminen tapahtuu yhteiskunnan valvomalla tavalla.

Yhteiskunnan on yleisen edun vuoksi saatava valtuudet tyydyttää taajama-asukkaiden virkistyskalastustoi-
veet taajamien lähivesillä. Kuntien mahdollisuudet hankkia kalastusmahdollisuuksia asukkaalleen on järjestettävä nykyistä tehokkaammalla tavalla. Kuntien on välittömästi ryhdyttävä luomaan erityisiä ulkoiluvesiä.

Oikeus pilkkikalastukseen on tehtävä kiireellisesti vapaaksi ja kaikille mahdolliseksi. Onkiminen ja pilkkiminen on tulkittava laissa samanarvoiseksi kalastus-
voiksi. Pääsääntöisesti näiden tulee olla luvallisia kaikkialla maassa. Jokamiesoikeuksien turvaaminen ja laajentaminen kaikkien ulkoiluharrastusten kohdalla on puolueen peruslinjan mukaista.

Jokamiehen virkistyskalastusoikeuksia lisättäessä ja vesien virkistyskäytön yleistyessä on valistustoimintaa tehostettava ja kalamiesten järjestäytymistä edistettävä. Virkistyskalastajien järjestötoimintaa on tuettava yhteiskunnan varoin. Samanaikaisesti on kehitettävä valistusmuotoja, jotka voivat tavoittaa myös järjestäytymättömät kalamiehet.

Hallintoa keskitettävä ja tehostettava

Kalatalouden kokonaisvaltaista kehittämistä on vaikeuttanut hallinnon hajanaisuus. Valtamerikalastuksen, kalateollisuuden ja kalakaupan hallinto on tällä hetkellä sijoitettuna kauppa- ja teollisuusministeriöön. Tämän ministeriön alaisuudessa olevassa merentutkimuslaitoksessa tapahtuu myös osa kalataloudeellisesta tutkimuksesta. Metsähallitus vuorostaan vastaa kalastuksen hallinnosta toimipiiriinsä kuuluvilla valtion alueilla. Kaikkiaan metsähallituksen vesialueet muodostavat 15 % kaikista sisävesistämme. Vesihallituksen vallassa ovat taas ns. yleisvedet, kuten esim. eräiden suurien järvien selkävedet ja merialueet kylänrajain ulkopuolella. Valtaosa kalatalouden keskushallinnosta hoidetaan maa- ja metsätalousministeriössä sijaitsevassa kalastus- ja metsästysosastossa.

Kun kalatalouden hallinto on hajoitettu eri puolille, se on samalla joutunut eri yhteyksissään toissijaiseen asemaan. Suurimpana puutteena hallinnossa on pidettävä kalatalouden sitomista maatalouden etujen alaisuuteen. Kalastusalan hallinnon liikkuma-ala on ollut varsin voimakkaasti maan- ja vedenomistajien etujen sanelema. Hallinnon mahdollisuuksia on heikentänyt myös epädemokraattinen perustuslakimme. Kun yhteiskunnalta puuttuvat riittävät mahdollisuudet vaikuttaa kalavesien käyttöön ja hoitoon, on luonnollista, että nämä mahdollisuudet puuttuvat myös kalatalouden hallinnolta.

Kalastusalan hallinnon toimintaa on vaikeuttanut myös henkilökunnan vähäisyys. Virkojen määrä on pysynyt vuodesta 1924 lähtien suunnilleen samana, vaikka tehtävien määrä ja vaikeusaste on tänä aikana kasvanut huomattavasti.

Vakavana puutteena on pidettävä myös sitä, että kalatalouden hallinnolta puuttuu tällä hetkellä kokonaan alueellinen ja paikallinen taso. Eräs seuraus tästä on ollut se, että kalatalouden tarpeet ja niihin liittyvä yleinen etu ovat tavallisesti jääneet huomioimattomiksi, kun hallinnollisia ratkaisuja alueellisella ja paikallisella tasolla on tehty. Kalastusviranomaisten oma-aloitteinen valvonta- ja tarkastustoiminta on hallinnon puutteista johtuen jäänyt käytännössä tehottomaksi.

SDP katsoo, että vastuun vesien tuoton talteenottamisesta ja kalakannan hoidosta on kuuluttava yhteiskunnalle. Tämä edellyttää samalla kalatalouden hallinnon toimivallan laajentamista ja tehostamista sekä keskus- ja alue- että paikallisella tasolla.

Kalataloutta on kehitettävä itsenäisenä talousalana eikä maatalouden sivuelinkeinona. Kalatalouden hallinto on keskitettävä saman ja riittävän toimintakykyisen hallinto-organisaation puitteisiin. Hallinto on sijoitettava kokonaisuudessaan joko vesiasian hallinnon

yhteyteen tai vaihtoehtoisesti kauppa- ja teollisuusministeriöön. Kalatalouden kehittäminen edellyttää, että hallinnon henkilökuntaa lisätään huomattavasti nykyisestäään.

Kalatalouden alueellinen hallinto on sijoitettava itsenäisenä hallinnon alana lääninhallitusten alaisuuteen. Välittömänä tavoitteena on pidettävä, että lääninhallitukseen perustetaan kalatalouden piiritarkastajien virat. Kunnallisille viranomaisille on siirrettävä nykyistä enemmän toimivaltaa ja vastuuta alueen kalatalouden kehittämisessä ja ohjaamisessa. Kalastuskunnista on siirryttävä laajempiin kalastus- ja hoitoyksiköihin, joiden toiminnan koordinoimista vastaavat kunnat ja lääninhallitukset.

Hallinnon tehtäviin on kuuluttava myös suunnittelu. Keskus- ja aluehallintoelinten yhteyteen on perustettava suunnitteluyksiköitä, joilla on käytettävissään riittävästi käytännön kehittämistyössä tarvittavaa tutkimusta.

Kalatalouden tutkimus- ja koetoiminta

Kalatalouden tutkimuksen ja koetoiminnan tulee liittyä kiinteästi niihin päämääriin, joihin kalatalouden kehittämisessä yleensäkin pyritään. Tällä hetkellä nämä toiminta-alat eivät ole painottuneet kalatalouden kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Kalatalouden tutkimus on laiminlyönyt lähes kokonaan pyyntitekniikan, kalanjalostuksen ja markkinoinnin ongelmat. Samoin näiden alojen koetoiminta on puuttunut. Tutkimusta on vaikeuttanut varojen puute. Samalla tutkimus on ollut hajanaista.

Kalatalouden tutkimusta ja koetoimintaa on voimakkaasti tehostettava. Kalastustekniikan, saaliin teollisen jalostuksen ja markkinoinnin kehittämiseen on tutkimus- ja koetoiminnassa kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Kalatalouden tutkimus- ja koetoiminnassa on otettava huomioon myös virkistyskalastuksen tarpeet.

Puolue katsoo, että kalatalouden tutkimus- ja koetoiminta on rahoitettava ensisijaisesti julkisilla varoilla. Kalatalouden hallinnon mukana on myös tutkimus- ja koetoiminta irroitettava maataloushallinnon yhteydestä.

Kalatalouden kehittämiseksi on merenrannikolle perustettava kiireellisesti tutkimus- ja koeasema. Vastaavaa tutkimus- ja koetoimintaa on saatava myös sisävesialueille. Samalla on kalanviljelytoiminnan kehittämiseen kiinnitettävä riittävä huomiota.

Tutkimus- ja koetoiminnan tulokset on saatettava välittömästi tietoa tarvitsevien käyttöön. Kalatalouden julkaisutoimintaa on kehitettävä.

Kalatalouden koulutus

Tällä hetkellä kalatalouden koulutus on varsin puutteellisesti järjestetty. Kuitenkin koulutusinvestointeja on pidettävä erittäin tärkeänä osana myös tämän talousalan kehittämistyössä. Kalatalouden koulutus jakaantuu tällä hetkellä ammattikalastajille annettavaan koulutukseen, kalatalouden toimihenkilöille annettavaan koulutukseen sekä yliopistoissa annettavaan kalastusbiologiseen koulutukseen.

Varsinkin ammattikalastajilla on ollut vaikeuksia kohottaa koulutuksen avulla ammattitaitoaan, vaikka nykyaikainen pyyntiteknikka edellyttää harjoittajaltaan jo varsin korkeaa ja monipuolista asiantuntemusta. Opetuksen kehittämistä on vaikeuttanut varojen puute. Varojen vähäisyydestä johtuen koulutus on jouduttu hoitamaan puutteellisin opetusvälinein. Opetukselle annetut varat eivät ole myöskään riittäneet pätevien opettajien palkkaamiseen kalatalouden eri oppiaineita varten. Opetuksen sijoittamisesta maatalousopetuksen yhteyteen on ollut samalla seurauksena, että opetuksen johto on ollut muiden kuin kalatalouden asiantuntijoiden hallussa.

Kalatalouden toimihenkilöiden koulutukseen varattu aika on yksi vuosi, mikä aika on vaadittavat koulutustavoitteet huomioon ottaen liian lyhyt. Puutteena on pidettävä, että valtiolta ei vastaa nykyisestä kalatalousteknikoksi valmistavasta koulutuksesta, vaan tämä on uskottu käytännössä eräiden järjestöjen tehtäväksi. Yliopistoissa annettava opetus on puutteellisesti järjestetty. Kalatalouden käytännön kehittämistarpeisiin ei yliopisto-opetuksessa ole kiinnitetty riittävästi huomiota.

Kalatalouden opetusta on tehostettava kalatalouden yleisten kehittämistarpeiden edellyttämällä tavalla. Alan koulutustoiminta on rahoitettava julkisilla varoilla. Kalatalouden opetus on irroitettava maatalousopetuksen alaisuudesta.

Kalatalouden opetuksen on tapahduttava kiinteässä yhteistyössä alan koe- ja tutkimustoiminnan kanssa. Tehokkaimmin opetus tapahtuisi perustettavien koe- ja tutkimusosastojen yhteydessä. Opettajavoimien varmistamiseksi laitosten tulee sijaita riittävän lähellä yliopistokaupunkeja.

Ammattikalastajille on järjestettävä mahdollisuus hankkia alan ammattikoulutusta, ilman että he joutuvat taloudellisiin vaikeuksiin. Kurssimuotoista koulutusta on

lisättävä, jolla tulee turvata myös ammattikalastajien jatkokoulutus. Merenkulkuopetusta ammattikalastajien tulee voida saada myös merenkulkukouluissa.

Valtamerialastuksen kehittäminen edellyttää, että ammattikalastajille ja alan muille työntekijöille järjestetään mahdollisuudet osallistua muissa pohjoismaissa annettavaan ammattiopetukseen ja että maiden oppilas- ja opettajavaihtoa lisätään.

Kalatalouden toimihenkilöille annettava peruskoulutus on muutettava vähintään kaksivuotiseksi. Yliopistoissa annettavaa kalatalouden koulutusta on tehostettava ja aineen opetuksessa on lisättävä varsinkin kalastustekniikan ja kalanjalostuksen osuutta.

Kalatalouden neuvonta- ja valistustoiminta

Samoin neuvonnan ja valistustoiminnan suurimpana puutteena on tähän saakka ollut, että neuvonta on tapahtunut ensisijaisesti vedenomistajien ehdoilla ja eduksi. Valtaosa eli noin 80 % kalastuksenhoitomaksuista valtiolle kertyneistä varoista käytetään kalatalousneuvonnan rahoittamiseen, ja valtaosan neuvontaan myönnettyistä varoista ovat saaneet vedenomistajien neuvontajärjestöt.

Neuvontajärjestöt ovat yksityisoikeudellisia järjestöjä. Neuvonnan painottuminen kalatalouden hallinnon kustannuksella on suurelta osalta seurausta kalastuslaistamme, joka antaa yhteiskunnalle varsin vähän valtaa kalavesien käytön ja hoidon suhteen. Neuvontajärjestelmän yksityisoikeudellinen luonne vähentää entisestäänkin yhteiskunnan mahdollisuuksia valvoa yleisen edun toteutumista maamme kalatalouden hoidossa.

Vedenomistusolomme ja kalastuskuntajärjestelmän vesille tuoma hajanaisuus on vähentänyt myös kalatalousneuvonnan tehoa. Lukuisten kalastuskuntien ansiosta neuvontakohteita tulee pienilläkin vesialueilla paljon, ja eri kalastuskuntien toimenpiteiden koordinoiminen neuvonnan avulla aiheuttaa turhaa työtä. Siirtyminen vesien käytössä ja hoidossa suurempiin yksiköihin antaa neuvontatyöllekin paremmat toimintaedellytykset.

Kalataloudellisen neuvonnan on tähdättävä samoihin päämääriin, kuin mihin kalatalouden kehittämisessä yleensäkin pyritään. Puolue pitää tärkeänä, että mahdollisuuksia yleisen edun toteuttamiseen kalatalouden neuvonnassa tehostetaan. Tämä edellyttää mm. neuvontajärjestöjen muuttamista julkisoikeudellisiksi.

Kalatalousneuvonta on saatettava riippumattomaksi maatalousneuvonnasta. Samanaikaisesti kalatalouden

neuvonnan keskittämisen kanssa on valvottava, että neuvonnan eri haaroja kehitetään oikeassa suhteessa. Ammattikalastajien ja virkistyskalastajien neuvonnalle on annettava nykyistä enemmän painoa.

Kalataloutta koskeva neuvonta -ja valistustyö on myös osa yleistä kansalaiskasvatusta, jolla kansalaiset opetetaan asennoitumaan oikein luontoon. Kaikki kansalaiset on saatava ymmärtämään myös kalatalouden, vesiensuojelun ja vesistöjen merkitys.

Velvoitehoidon tehostaminen

Kalavesien velvoitehoidolla tarkoitetaan sellaisia hoitotoimenpiteitä, jotka vesioikeus määrää vesistöön rakentavan, jätevesien laskijan yms. veden luontaisen tilan muuttajan suoritettavaksi. Tehtyjen selvitysten mukaan yli puolet maamme vesistä on sellaisia, joiden luonnontilaa on muutettu erilaisin rakentamis- ja säännöstelytoimenpitein. Pilaantunutta ja saastunutta on tällä hetkellä noin 15 % vesistämme. Vesien luonnontilan muuttaminen johtaa aina kalaston laadulliseen heikkenemiseen ja kalastuksen vaikeutumiseen. Esimerkiksi lisääntymisalueiden tuhoutuminen on vähentänyt taimen- ja lohikannat laajoilla vesistöalueilla lähes sukupuuttoon.

Velvoitehoito on maassamme laiminlyöty, ja tästä aiheutunut vahinko koskee varsin huomattavia alueita maassamme niin sisävesillä kuin merelläkin. Erään selvityksen mukaan taimenen ja lohen poikasvajaus luonnontilaiseen tilanteeseen verrattuna on maassamme noin 4.200.000 vaelluskokoista poikasta vuodessa. Tehostamalla velvoitehoidon toteuttamista voitaisiin vesien kalastukselle tarjoamia mahdollisuuksia parantaa huomattavasti nykyisestäään. Voimassa oleva vesilaki antaisi sisältönsä puolesta melko hyvät mahdollisuudet velvoitehoitoon vesien luonnontilan muuttamistoimenpiteiden yhteydessä. Johtuu suurelta osalta kalatalousviranomaisten ja kalataloudellisen tutkimuksen heikoista toimintaedellytyksistä, ettei näitä etuja ole vaitu valvoo käytännössä.

Räikein esimerkki maassamme velvoitehoidon lykkääntymisestä on Kemijoen tapaus. Kemijoki suljettiin jo vuonna 1948, mutta hoito- ja korvausvelvollisuuden suuruutta ei ole vielä määrätty. Tämä on antanut huomattavia voittoja joen patoajille. Paikallisella väestöllä kuten kalastajilla ei ole samoja mahdollisuuksia ajaa asiaansa vesioikeudessa kuin suu- rilla rakennusyhtiöillä.

Velvoitehoidon toteuttamista on yhteiskunnan toimenpitein voimakkaasti kiirehdittävä ja tehostettava. Vesioikeudenkäyntejä varten tarvittavien selvitysten laatimiseksi yhteiskunnan on tuettava nykyistä enemmän

kalataloudellista tutkimusta. On laadittava valtakunnallinen selvitys tapauksista, joissa velvoitehoitoa ei ole määrätty.

Kansalaisilla on oltava varallisuudesta riippumatta tassa-arvoiset mahdollisuudet saada oikeutta vesioikeusasioissa. Tämä edellyttää mm., että yhteiskunta voi tarjota asiantuntevaa ja tarvittaessa ilmaista oikeusapua.

Hoito- ja korvausasioiden kiirehtimiseksi on perustettava julkinen rahasto, jonka varassa toimenpiteet voidaan aloittaa välittömästi ja jolle kustannukset voidaan periä myöhemmin takaisin haitan aiheuttajilta ja velvoitehoitotoimenpiteisiin määrättyiltä.

Kehittämistoiminta käynnistettävä kiireellisesti

Kalatalouden kehittämistoiminta on käynnistettävä kiireellisesti ja riittävän laajalla pohjalla. Kalastuslain kokonaisuudistukseen tähtäävä valmistelutoiminta on käynnistettävä välittömästi. Puolue pitää tärkeänä, että myös tämän yhteiskuntapolitiikan alueen uudistustoiminnassa valmistelevat ja suunnittelevat elimet on kokoonpantu poliittisten voimasuhteiden mukaisesti.